

ปัจจัยเชิงระบบและแนวทางการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ของโรงเรียนขนาดเล็ก

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

System Factors and Guidelines for Effective Educational Management of Small Schools

Under the Office of the Basic Education Commission

ทักษิณ สิทธีศักดิ์*, วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรารณ์ และ พร้อมพิไล บัวสุวรรณ

Thaksin Sithisak*, Wisut Wichipatcharaporn and Prompilai Buasuwan

ABSTRACT

The objectives of this research were to: 1) study levels of effective educational management of small schools under the office of the Basic Education Commission, 2) study system factors related to effective educational management of small schools under the office of the Basic Education Commission, and 3) propose guidelines for effective educational management of small schools under the office of the Basic Education Commission. A sample of 390 school administrators was selected by multistage sampling. The key informants, school administrators and experts who provide the guidelines for effective educational management of small schools, were separated into two groups with five in the key informant interview and 11 in the focused group discussion. The research instruments used for data collection were a questionnaire with rating scales and a semi-construction interview. The data were analyzed by descriptive statistics, correlation analysis, and content analysis.

The findings were : 1) the educational management effectiveness of small schools was at a high level, 2) system factors related to effective educational management of small schools were the environments, inputs, and processes, and 3) guidelines for effective educational management of small schools were to seek supporting factors including the environments, inputs, and processes in order to collaborate on materials, technology, and teacher-self development as well as to set up policies for small school management.

Keywords: system factors, effective educational management

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900

Educational Administration, faculty of Education Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand.

* Corresponding author, e-mail: g4886002@ku.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับประสิทธิผลการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ศึกษาปัจจัยเชิงระบบที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) นำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 390 คน ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน ส่วนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อหาแนวทางการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ สำหรับการสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน และการสนทนากลุ่ม จำนวน 11 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับประสิทธิผลการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก อยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยเชิงระบบที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ ปัจจัยสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า และปัจจัยกระบวนการ 3) แนวทางในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก คือ จัดปัจจัยสนับสนุนทั้งด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า และกระบวนการ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการส่งเสริม การใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี ส่งเสริมครูให้พัฒนาตนเอง และมีนโยบายโรงเรียนขนาดเล็กที่เอื้อต่อการบริหารจัดการ เหมาะกับบริบทของโรงเรียนเพื่อพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก

คำสำคัญ: ปัจจัยเชิงระบบ การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผล

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีหลักในการจัดการศึกษา โดยกำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ การบริหารบุคคล และ การบริหารทั่วไป ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ สถานศึกษาโดยตรง โดยมุ่งหวังว่าจะสามารถแก้ปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษา ซึ่งมีปัญหาเรื่อง การรวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง ปัญหาการขาดเอกภาพทั้งด้านนโยบายและการบริหาร ปัญหาการขาดประสิทธิภาพของการประกันคุณภาพการศึกษา ปัญหาการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัญหาการขาดการพัฒนา นโยบายอย่างต่อเนื่อง และปัญหาการขาดความเชื่อมโยงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องทำหน้าที่บริหารจัดการศึกษารูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ หลักการดังกล่าวตรงกับแนวคิดหลักในการจัดการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) กล่าวไว้ว่า “เป็นการศึกษาเพื่อคนทุกฝ่าย (education for all) และทุกคนทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (all for education) อันเป็นหลักการพื้นฐานที่ได้รับการยอมรับทั่วโลก”

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ ส่งเสริม สนับสนุน รับผิดชอบดูแลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึง โดยมีสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ โรงเรียนประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภายใต้ การอำนวยการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ละเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบให้บริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนในสังกัด

ทั้งสิ้น 32,288 แห่ง จำนวนนักเรียน 8,697,983 คน จำนวนครู 420,965 คน โรงเรียนขนาดเล็ก คือ โรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน ในปีการศึกษา 2549 โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวนทั้งสิ้น 12,269 แห่ง กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กดังกล่าว มีปัญหาต่าง ๆ หลายประการ เช่น ขาดแคลนครู และสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครูไม่ครบชั้นเรียน งบประมาณไม่เพียงพอสำหรับใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภค ประกอบกับครอบครัวของนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจนอยู่ในเขตชนบทห่างไกล ไม่สามารถส่งเสริมสนับสนุนค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาให้กับบุตรหลานของตนได้ ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาดำ นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ด้วยเหตุผลอัตราการเกิดของประชากรในประเทศลดลง ส่งผลให้จำนวนประชากรในวัยประถมศึกษาลดลง ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน นับวันจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

ขณะเดียวกันผลการประเมินมาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ในรอบสองที่ผ่านมาพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านการประเมินอยู่ในระดับปรับปรุงร้อยละ 2.15 โรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ร้อยละ 67.91 โรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านการประเมินอยู่ในระดับดีร้อยละ 29.94 ดังนั้น โรงเรียนขนาดเล็กจึงเป็นปรากฏการณ์ทางการศึกษาที่ท้าทายผู้บริหารการศึกษาทุกระดับในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการเรื่อยมา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้พยายามแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง ด้วยความตระหนักว่า การที่มีโรงเรียนขนาดเล็กเป็นจำนวนมากย่อมส่งผลถึงประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้คิดค้นมาตรการ

การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กด้วยวิธีการที่หลากหลายมาโดยตลอด ภายใต้แนวคิดที่ว่า “โรงเรียนใดที่พึงรวมได้.....รวม โรงเรียนใดที่ยุบได้.....ยุบ โรงเรียนใดที่ดำรงอยู่ ต้องอยู่อย่างมีคุณภาพ.....โดยไม่ดูจับทรัพยากร” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำเสนอแนวทางในการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงระบบที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษครั้งนี้ มุ่งศึกษาในประเด็น ปัจจัยเชิงระบบและแนวทางการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลโรงเรียน ดังนี้

1. ตัวแปรต้น ประกอบด้วยตัวแปรที่เป็นปัจจัย 3 ด้าน ที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลโรงเรียนขนาดเล็กตามแนวคิดของ Parson (1977), Hanson (1996) และ Owens (1998) ได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า ปัจจัยด้านกระบวนการ
2. ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพของโรงเรียนตามแนวคิดของ Hoy and Miskel (2001) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ความพึงพอใจในการทำงานของ

ครู การรับรู้ประสิทธิผลโรงเรียนโดยรวม

นิยามศัพท์

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษา ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวง ศึกษาธิการ

โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มี จำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากร วิชาชีพที่รับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน รอง ผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้รักษาราชการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน

ประสิทธิผลโรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง การจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ให้บรรลุ วัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย ก่อให้เกิดผลผลิตที่เป็นผล สัมฤทธิ์ของนักเรียน ความพึงพอใจในการทำงานของ ครู และการรับรู้ประสิทธิผลโรงเรียนโดยรวม

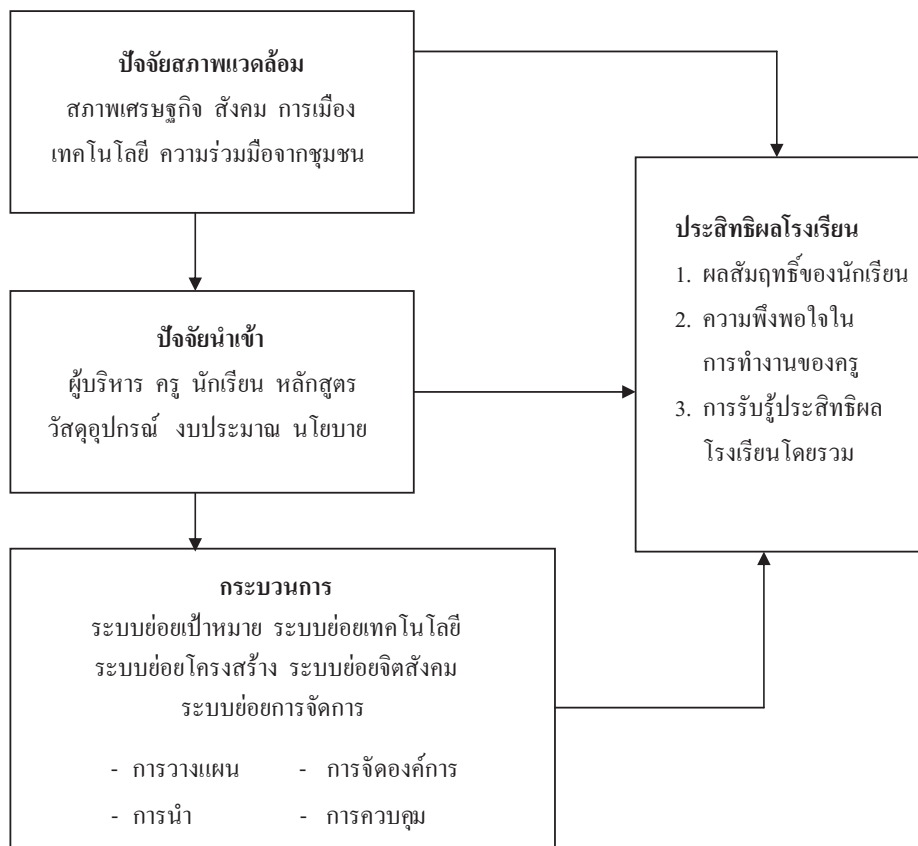
การตรวจเอกสาร

ในการศึกษาปัจจัยเชิงระบบที่สัมพันธ์กับ ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราช บัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นการจัด การศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย และจิตใจ สติปัญญา มุ่งปลูกจิตสำนึกที่ดี ให้มีความรู้คู่คุณธรรม ยึดหลักการจัดการศึกษาตลอด ชีวิตโดยมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน บุคคลมีสิทธิ และโอกาสเสมอกันในการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึด ผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนา ศักยภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ในภาคตะวันออกเฉียง

เหนือ ของพิธาน (2548) ผลการวิจัยพบว่า ด้าน โครงสร้าง ด้านคน ด้านเทคโนโลยี ด้านงาน เป็น ปัญหามากที่สุด นอกจากนี้ วาโร (2549) ได้ศึกษา ปัจจัยทางการบริหารบางประการที่มีอิทธิพลต่อความ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก ในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยทางการบริหารของ สถานศึกษาขนาดเล็กทั้งภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับสูง โดยรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ การมุ่งใจเพื่อสร้างสรรค์ การพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์และการบริหารหลักสูตร และการสอน ตามลำดับ นอกจากนี้ กมลวรรณ (2552) ได้ศึกษา เรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพ โรงเรียนขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวน 7 ปัจจัย โดยปัจจัยด้านสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการ ศึกษา มีอิทธิพลทางตรงต่อ

ประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็กสูงสุด จาก งานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีประสิทธิผล ของโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ครูและ บุคลากรทางการศึกษา ปัจจัยกระบวนการได้แก่ ด้าน โครงสร้างองค์กร การบริหารหลักสูตรและการสอน และการมุ่งใจเพื่อสร้างสรรค์

การศึกษาปัจจัยเชิงระบบและแนวทางการ จัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีด้านปัจจัย เชิงระบบในโรงเรียนของ Parson (1977), Hanson (1996) และ Owens (1998) รวมทั้งแนวคิด ประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก ตามแนวคิดของ Hoy and Miskel (2001) ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับสภาพปัจจัย ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันปัญหาของโรงเรียน ขนาดเล็ก ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ความพึง พอใจในการทำงานของครู และ การรับรู้ประสิทธิผล โรงเรียนโดยรวม ผู้วิจัยจึงกำหนดเป็นกรอบแนวคิด ในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 ปัจจัยเชิงระบบที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลโรงเรียนขนาดเล็ก

วิธีการวิจัย

การศึกษครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงบรรยาย โดยเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

ประชากรและตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจากโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 12,269 โรงเรียน

2. ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงระบบที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลโรงเรียนขนาดเล็ก

คือ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางสุ่มกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (1973) กำหนดให้ระดับความเชื่อมั่นเท่ากับร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 390 โรงเรียน กำหนดสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multistage random sampling) ดังนี้

ก. สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) โดยแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 4 ภาค คือ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ภาคใต้ จากนั้นหาสัดส่วนจำนวนโรงเรียนที่ต้องการสุ่มตัวอย่างของแต่ละภาค

ข. สุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยการจับสลากชื่อจังหวัดร้อยละ 50 ของแต่ละภาค จับสลาก

ร้อยละ 50 ของเขตพื้นที่การศึกษาแต่ละจังหวัด และจับสลากชื่อโรงเรียนขนาดเล็กตามสัดส่วน โดยใช้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวแทนในการเก็บรวบรวมข้อมูลของแต่ละโรงเรียน

2.2 ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ ได้แก่

2.2.1 ตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้วิธีการเลือกเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้เกณฑ์ในการเลือกแบบเจาะจง คือ มีประสบการณ์บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กไม่น้อยกว่า 10 ปี และได้รับการคัดเลือกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาด้านแบบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 5 คน

2.2.2 ตัวอย่างที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม เพื่อหาฉันทามติของแนวทางการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใช้วิธีการเลือกเฉพาะเจาะจงเลือกจาก ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนต้นแบบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีประสบการณ์การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กไม่น้อยกว่า 10 ปีและผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารระดับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา รวม 11 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ มี 2 ชนิด คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ รายละเอียดของเครื่องมือแต่ละชนิด มีดังนี้

1. แบบสอบถามชุดที่ 1 แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตำแหน่ง เพศ อายุ วุฒิ การศึกษา และ

ขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 2 ปัจจัยเชิงระบบของโรงเรียน ได้จากการศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีของ Parson (1977), Hanson (1996) และ Owens (1998) ในด้าน ปัจจัยสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า และ กระบวนการแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบความตรงตามโครงสร้าง นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (Index of Item-objective Congruence:IOC) พบว่ามีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 -1.00 และหาค่าความเที่ยงด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นอื่น ๆ และ ข้อเสนอแนะเป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา และ อุปสรรคการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก

2. แบบสอบถามชุดที่ 2 แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ประสิทธิภาพโรงเรียน ได้จากการศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีของ Hoy and Miskel (2001) สอบถามในด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ความพึงพอใจในการทำงานของครู และ การรับรู้ประสิทธิภาพโรงเรียนโดยรวม แบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบความตรงตามโครงสร้าง นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (Index of Item-objective Congruence : IOC) พบว่า มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.66-1.00 และนำมาหาค่าความเที่ยงด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.94

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นอื่น ๆ และ ข้อเสนอแนะเป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา และ อุปสรรคต่อการจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่ประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก

3. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อหาแนวทางการจัดการศึกษาที่มี

ประสิทธิภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยการถอดเทปจากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มเป็นรายบุคคล และจัดกลุ่มประเด็นของคำตอบ

การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยเชิงระบบและประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ใช้เกณฑ์ของ Best (1977) ที่แบ่งช่วงการแปลผลตามหลักการแบ่งอันตรายชั้น มีความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.80 หมายถึง เห็นด้วยระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81-2.60 หมายถึง เห็นด้วยระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61-3.40 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41-4.20 หมายถึง เห็นด้วยระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21-5.00 หมายถึง เห็นด้วยระดับมากที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอตามลำดับดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับปัจจัยเชิงระบบของโรงเรียนขนาดเล็กในภาพรวม

(n=390)			
รายการ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ปัจจัยสภาพแวดล้อม			
1. สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ	2.60	0.89	น้อย
2. สภาพแวดล้อมทางสังคม	4.01	0.58	มาก
3. สภาพแวดล้อมทางการเมือง	3.49	0.80	มาก
4. สภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี	3.11	0.87	ปานกลาง
5. ความร่วมมือและการสนับสนุนจากชุมชน	3.67	0.78	มาก
ปัจจัยนำเข้า			
6. ผู้บริหาร	4.24	0.53	มากที่สุด
7. ครู	3.99	0.54	มาก
8. นักเรียน	3.90	0.54	มาก
9. หลักสูตร	3.95	0.65	มาก
10. วัสดุอุปกรณ์	3.43	0.78	มาก
11. งบประมาณ	4.20	0.57	มาก
12. นโยบาย	4.07	0.54	มาก
ปัจจัยกระบวนการ			
13. ระบบย่อยเป้าหมาย	4.13	0.58	มาก
14. ระบบย่อยเทคโนโลยี	3.84	0.57	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

(n=390)			
รายการ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
15. ระบบย่อยโครงสร้าง	4.33	0.56	มากที่สุด
16. ระบบย่อยจิตสังคม	4.22	0.58	มากที่สุด
17. ระบบย่อยการจัดการ: การวางแผน	4.06	0.62	มาก
18. ระบบย่อยการจัดการ: การจัดองค์การ	4.29	0.54	มากที่สุด
19. ระบบย่อยการจัดการ: การนำ	4.39	0.53	มากที่สุด
20. ระบบย่อยการจัดการ: การควบคุม	4.19	0.57	มาก
รวม	3.90	0.44	มาก

ระดับปัจจัยเชิงระบบของโรงเรียนขนาดเล็ก

จากตารางที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ปัจจัยเชิงระบบที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, $SD = 0.44$) และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ปัจจัยเชิงระบบด้านระบบย่อยการจัดการ: การนำอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.39$, $SD = 0.53$) รองลงมาได้แก่ ปัจจัยเชิงระบบด้านระบบย่อยโครงสร้าง ($\bar{X} = 4.33$, $SD = 0.56$) ปัจจัยเชิงระบบด้านระบบย่อยการจัดการ: การจัดองค์การ ($\bar{X} = 4.29$, $SD = 0.54$) ปัจจัยเชิงระบบด้านผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.24$, $SD = 0.53$) และปัจจัยเชิงระบบด้านระบบย่อยจิตสังคม ($\bar{X} = 4.22$, $SD = 0.58$) ตามลำดับ

ส่วนปัจจัยเชิงระบบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดไปหามาก ได้แก่ ปัจจัยเชิงระบบด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.60$, $SD = 0.89$) สภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.11$, $SD = 0.87$) และปัจจัยเชิงระบบด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง ($\bar{X} = 3.49$, $SD = 0.80$)

ระดับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก

จากตารางที่ 2 ระดับประสิทธิผลโรงเรียนขนาดเล็กในภาพรวมมีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, $SD = 0.46$) และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ประสิทธิภาพด้านความพึงพอใจในการทำงานของครูอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$, $SD = 0.50$) รองลงมาได้แก่ การรับรู้ประสิทธิผลโรงเรียนโดยรวม อยู่ใน

ตารางที่ 2 ระดับประสิทธิผลโรงเรียนขนาดเล็กในภาพรวม

(n=390)			
รายการ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน	3.63	0.55	มาก
ความพึงพอใจในการทำงานของครู	4.28	0.50	มากที่สุด
การรับรู้ประสิทธิผลโรงเรียนโดยรวม	4.15	0.51	มาก
รวม	4.02	0.46	มาก

ระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, $SD = 0.51$) ส่วน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, $SD = 0.55$)

ขั้นตอนต่อไปผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยเชิงระบบที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยเชิงระบบของโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งประกอบด้วย ด้านปัจจัยสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า และ ด้านปัจจัยกระบวนการ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับน้อย ถึง มาก กล่าวคือ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.158-0.736

จากตารางที่ 3 เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงระบบกับประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก

พบว่า ปัจจัยเชิงระบบส่งผลทางบวกต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้ง 3 ด้าน โดยปัจจัยเชิงระบบด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า และ ด้านกระบวนการ ทั้ง 3 ปัจจัย มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กในระดับมาก ผลจากการวิเคราะห์ตัวแปรปัจจัยเชิงระบบในแต่ละด้าน เพื่อหาระดับประสิทธิผล และตัวแปรปัจจัยที่สัมพันธ์

กับประสิทธิผลโรงเรียนขนาดเล็ก ผู้วิจัยได้นำค่าระดับประสิทธิผล และค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรปัจจัยที่พยากรณ์ประสิทธิผลโรงเรียนในแต่ละด้าน ไปสังเคราะห์สร้างเป็นแบบสัมภาระแบบกิ่งโครงสร้าง ในการนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงวุฒิ เพื่อหาแนวทางในการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก

แนวทางการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ด้านปัจจัยสภาพแวดล้อม โรงเรียนควรจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วน ทั้งด้านทรัพยากร ภูมิปัญญา ตลอดจนแรงใจแรงงาน จัดกระบวนการเรียนรู้โดยการใช้สื่อเทคโนโลยีการศึกษา ให้สอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหา และบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งเป็นประเด็นหนึ่งที่จะนำไปสู่การขยายนโยบายการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก

ด้านปัจจัยนำเข้า กระทรวงศึกษาธิการ ควร มีนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาคุณภาพการ

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างปัจจัยเชิงระบบกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก

ปัจจัยเชิงระบบ	ระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงระบบกับประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก			
	ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน	ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู	ด้านการรับรู้ประสิทธิผลโดยรวม	ภาพรวม
สภาพแวดล้อม	ปานกลาง (.578**)	ปานกลาง (.427**)	ปานกลาง (.493**)	ปานกลาง (.565**)
ปัจจัยนำเข้า	มาก (.719**)	มาก (.722**)	มาก (.800**)	มาก (.841**)
กระบวนการ	ปานกลาง (.614**)	มาก (.777**)	มาก (.824**)	มาก (.829**)
ภาพรวม	มาก (.790**)	มาก (.956**)	มาก (.914**)	มาก (.848**)

** $p < .01$

ศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กโดยเฉพาะอย่างชัดเจน และเปิดโอกาสให้โรงเรียนสามารถนำไปปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนขนาดเล็กมีความเข้มแข็งสามารถบริหารจัดการตนเองได้ โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำในทุกด้าน ครูต้องเป็นผู้ที่เสียสละอุทิศตน พัฒนาตนเองให้ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ และเป็นผู้ที่มีเมตตาต่อศิษย์

ด้านปัจจัยกระบวนการ แนวทางที่จะสร้างศรัทธาแก่ผู้ปกครอง และชุมชน โรงเรียนต้องทำให้นักเรียนมีคุณภาพ สภาพแวดล้อม ภูมิทัศน์ บรรยากาศดี การจัดการกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลายท้าทายผู้เรียน ส่งเสริมให้นักเรียนมีระเบียบวินัย โรงเรียนมีแผนจัดการศึกษาอย่างชัดเจน ส่งเสริมให้ครู นักเรียนมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ขยายช่องเชิงชุกชีตลอดจนให้ขวัญและกำลังใจ

จากการสรุปประเด็นผลการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำไปวิเคราะห์ผลและขบถ่วงเป็นแนวทางการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก และนำไปจัดสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ได้ แนวทางการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้

1. **ด้านปัจจัยสภาพแวดล้อม** โรงเรียนควรส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชนสร้างภาคีเครือข่ายในทุกด้าน และทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดพลังกลุ่มคนในการร่วมกันวางแผนแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก หรือโดยการจัดตั้งศูนย์เครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก เรียกว่า “รวมคน รวมพลัง” (Gathering)

2. **ด้านปัจจัยนำเข้า** รัฐบาลควรมีนโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง คือ ไม่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสของระบบการเมือง เปิดโอกาสให้โรงเรียนขนาดเล็กมีอิสระในการจัดรูปแบบการจัดการศึกษา จัดหลักสูตรการเรียนรู้ และรูปแบบนวัตกรรมเป็นของตนเอง เพื่อให้เกิดความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น โดยมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สังกัด ทำหน้าที่ กำกับ นิเทศติดตาม และประเมินผล และรัฐบาลควรส่งเสริมสนับสนุน

งบประมาณ ปัจจัยพื้นฐาน อัตราค่าจ้างครู สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนจัดสวัสดิการต่าง ๆ ทั้งครูและนักเรียนอย่างเหมาะสมเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งรัฐบาลควรส่งเสริมสนับสนุนความเป็นนิติบุคคลด้านการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กอย่างชัดเจน เรียกว่า “นโยบายส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กอย่างยั่งยืน” (Policy)

3. **ด้านปัจจัยกระบวนการ** โรงเรียนขนาดเล็กในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ควรร่วมกันจัดตั้งศูนย์เครือข่ายการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กโดยเฉพาะ เพื่อจะได้ประสานความร่วมมือกันในทุกๆ ด้าน โดยมีระบบการควบคุม กำกับ นิเทศติดตาม ประเมินผล การประกันคุณภาพภายใน ของศูนย์เครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็กอย่างชัดเจน โรงเรียนในฐานะเป็นองค์กรระบบเปิด ควรจัดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของชุมชน เป็นตลาดนัดวิชาการ ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพในชุมชน จัดกระบวนการเรียนรู้ตามการศึกษาภาคบังคับ ทั้งในระบบหรือนอกระบบ โรงเรียนขนาดเล็กสามารถจัดการกระบวนการเรียนรู้หรือส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้แบบใหม่ให้สอดคล้องกับท้องถิ่นได้ เช่น ภาคเข้าโรงเรียนจัดการกระบวนการเรียนรู้เชิงวิชาการ ภาคขยายจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบส่งเสริมวิชาชีพ โรงเรียนสามารถกำหนดวันหยุดประจำสัปดาห์ หรือการหยุดประจำภาคเรียนได้ตามความเหมาะสม ซึ่งขณะเดียวกันการประเมินมาตรฐานการศึกษา ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ควรมีรูปแบบการประเมินมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กโดยเฉพาะ ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก นอกจากนี้ โรงเรียนขนาดเล็กและศูนย์เครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็กควรร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ดังนี้

1) **ร่วมกันทบทวน (Review)** คือ ร่วมกันศึกษาผลการดำเนินงานของโรงเรียนขนาดเล็กจากข้อมูลสารสนเทศ ข้อมูลเชิงประจักษ์ ทบทวนบริบท

ศึกษาปัญหา อุปสรรค ปัจจัยโอกาส จุดอ่อน จุดแข็ง ของโรงเรียนขนาดเล็ก

2) ร่วมกันเสริมพลังบวก (Appreciative Inquiry) คือ การร่วมเสริมสร้างพลังในการดำเนินการ จัดกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กและชุมชน สร้างแรงจูงใจ แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และ ผู้เกี่ยวข้อง ในการมีส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก

3) ร่วมกันสร้างโอกาส (Opportunity) คือ การ สร้างโอกาสในทุกสถานการณ์ โดยไม่นำเอาวิกฤต และความขาดแคลน มาเป็นอุปสรรคในการทำงาน

4) ร่วมกันมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result) คือ ร่วมกัน รับรู้ ขอมรับผลจากการดำเนินงาน เพราะเป็นผลลัพธ์ ที่เกิดจากการบริหารจัดการร่วมกัน การปฏิบัติงาน ร่วมกัน เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาโรงเรียน ขนาดเล็ก

สรุป

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเชิงระบบของ โรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยสภาพ แวดล้อม ปัจจัยนำเข้า และปัจจัยกระบวนการ ต่างมี ความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก ในระดับมาก โดยปัจจัยสภาพแวดล้อม ตัวแปรทุกตัว มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กในระดับน้อยถึงปานกลาง ปัจจัยนำเข้า ตัวแปร ทุกตัวมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน ขนาดเล็กในระดับน้อยถึงมาก ส่วนปัจจัยกระบวนการ ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลโรงเรียน ขนาดเล็กในระดับปานกลางถึงมาก สอดคล้องกับ งานวิจัยของ

ปิติชาย (2547) ซึ่งพบว่า ปัจจัยเชิงระบบส่ง ผลต่อประสิทธิผลองค์กรอยู่ในระดับมากทุกด้าน และงานวิจัยของ สัมฤทธิ์ (2551) ซึ่งรายงานไว้ว่า ระดับ ปัจจัยทางการบริหารและระดับประสิทธิผลของ

โรงเรียนมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก

แนวทางการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของ โรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อนำไปสู่ด้านผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านความพึงพอใจในการ ทำงานของครู ด้านการรับรู้ประสิทธิผลโรงเรียนโดยรวม ควรจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม จัดกระบวนการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดตั้งศูนย์เครือข่าย โรงเรียนขนาดเล็ก ส่งเสริมความก้าวหน้าวิชาชีพครู ยกย่องเชิดชูเกียรติครู ใช้ระบบธรรมาภิบาลในการ บริหารจัดการ มีนโยบายการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน ขนาดเล็กโดยเฉพาะ มีแผนกำกับ นิเทศ ติดตามผล ประเมินผล อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการ ประเมินผลโครงการยกระดับคุณภาพสถานศึกษา ขนาดเล็ก ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน (2549) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการ ศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ การเรียนการสอนที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ปัจจัยสนับสนุนการจัดการ ศึกษาอย่างเพียงพอ และความร่วมมือทางวิชาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนขนาดเล็ก จะประสบความสำเร็จได้ กระทรวง ศึกษาธิการ ควรให้งบประมาณสนับสนุนโรงเรียน ขนาดเล็กโดยเฉพาะเป็นกรณีพิเศษ เนื่องจากโรงเรียน ขนาดเล็กมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ และรัฐบาลควร สนับสนุนงบประมาณในการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนา นวัตกรรมจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กอย่าง ต่อเนื่อง รวมทั้งให้งบประมาณในการพัฒนาผู้บริหาร สถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียน ขนาดเล็ก เพื่อให้โรงเรียนขนาดเล็กสามารถยืนหยัด อยู่ได้อย่างมีคุณภาพ

1.2 กระทรวงศึกษาธิการควรมีนโยบาย

พัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กโดยเฉพาะที่ชัดเจนเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการตนเองได้ หรือ ให้โรงเรียนขนาดเล็กเป็นนิติบุคคลที่สามารถบริหารจัดการตนเองได้ ตามบทบาทและหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้

1.3 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ควรปรับเกณฑ์และวิธีการประเมินภายนอก ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก

2. ข้อเสนอแนะระดับสถานศึกษา

2.1 การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก ควรศึกษาปัจจัยด้านกระบวนการและปัจจัยนำเข้าด้านผู้บริหารอย่างละเอียดชัดเจน เพราะปัจจัยระบบย่อยด้านการนำ ด้านโครงสร้างด้านการจัดองค์การ และด้านผู้บริหาร ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก

2.2 ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ควรมีคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำสูง ต้องเป็นนักประสานงานที่ดีและมีวิสัยทัศน์ จัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง กระตุ้นการทำงานและมอบหมายงานให้ครูตามความสามารถ พร้อมทั้งให้ขวัญและกำลังใจในการทำงาน

2.3 ควรศึกษาปัจจัยนำเข้าของโรงเรียนขนาดเล็ก ทุกๆด้าน เนื่องจากปัจจัยดังกล่าว มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู และด้านการรับรู้ประสิทธิผลโรงเรียนโดยรวม ในระดับมาก

2.4 โรงเรียนขนาดเล็กควรให้ความสำคัญกับทุกปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียน ตามระดับจากมากไปหาน้อย เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ รอดจ้าย. (2552). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ปิติชาย ต้นปิติ. (2547). *การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงระบบที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พิธาน พื้นทอง. (2548). *ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามความคาดหวังของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- วาโร เฟิงสวัสดิ์. (2549). ปัจจัยทางการบริหารบางประการ ที่มีอิทธิพลต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนขนาดเล็กแห่งประเทศไทย. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 52(3), 25–30.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2551). *ปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของ โรงเรียน: การพัฒนาและการตรวจสอบความตรงของตัวแบบ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *คู่มือการปฏิบัติงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). *รายงานการประเมินโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *นวัตกรรมการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544).
ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ:
สกอ. กรุงเทพฯ.

Best, J. W. (1977). *Research in education*.
Englewood cliff, New Jersey: Prentice-Hall.

Hanson, E. M. (1996). *Educational administration
behavior*. Boston: A Simon & Schuster.

Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2001). *Educational
administration: Theory, Research, and
practices* (6th ed.). New York: McGraw-Hill.

Owens, R. G. (1998). *Organizational behavior in
education* (5th ed.). Boston: Allyn and Bacon.

Parsons, T. (1977). *The evolution of societies*. (n.p.):
Prentice-Hall.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory
analysis*. Tokyo: Harper International Edition.

TRANSLATED THAI REFERENCES

KangPeng, S. (2008). *Factors that influence the
effectiveness of the administration of the school:
The development and validity of the mode*
(Unpublished doctoral dissertation). Khon
Kaen University, Khon Kaen. [in Thai]

Office of the Basic Education Commission. (2004).
Handbook for performance of school Board.
Bangkok: Karnasana. [in Thai]

Office of the Basic Education Commission. (2006).
Report assessing the quality of Small schools.
Bangkok: The Agricultural Cooperative
Federation of Thailand. [in Thai]

Office of the Basic Education Commission. (2010).
Development innovation on small schools.
Bangkok: The Agricultural Cooperative
Federation of Thailand. [in Thai]

Office of the National Education Commission.
(2001). *Learning reform: Learners are the most
important*. Bangkok: Sky books. [in Thai]

Phengsawat, W. (2006). Some administrative factors
influencing learning organization of small
schools in Thailand. *Journal of Graduate
School*, 52(3), 25–30 [in Thai]

Puentong, P. (2005). *Proposed policy for developing
the potentials of small schools in the Noreast*
(Unpublished doctoral dissertation) Khon Kaen
University, Khon Kaen. [in Thai]

Rodjai, K. (2009). *An analysis of system factors
affecting efficiency in small schools* (Unpublished
doctoral dissertation) Chulalongkorn University,
Bangkok. [in Thai]

Tanpiti, P. (2004). *An systematic analysis of the
factors affecting organizational effectiveness
of basic education institution* (Unpublished
doctoral dissertation). Chulalongkorn
University, Bangkok. [in Thai]